

מצות שמחת יום טוב בזמן הזה

נתיבי עם סימן תקכט:

"חייב אדם להיות שמח¹ – השאגת אריה (סימן 10) הוכיח בראיות שגם האישה חייבת מן התורה במצות שמחה גם בזמן הזה כאיש, וכמו שכתב השערי תשובה.

ובענין הטהרה ברגל דאמר ר' יצחק חייב אדם לטהר עצמו ברגל מדכתיב ובנבלתם לא תגעו² – בדברי הרמב"ם סוף פרק טז מהלכות טומאת אוכלין (הלכה י) מפורש יוצא דזה אינו אלא בזמן ביהמ"ק כדי שיהיו נכונים ליכנס למקדש ולאכול קדשים³. ומסיק שם השאגת אריה שגם אם היה לנו אפר פרה לא מחויבים בזמן שאין בית לטהר עצמו.

אמנם לטבול צריך ע"פ האר"י ז"ל בכל ערבי ימים טובים.

וחיוב קבלת פני רבו ברגל מדברי הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ה, הלכה ז) נראה דשייך גם בזמן הזה⁴, ואע"פ שהנו"ב (תניינא צד) לא כתב כן, ג"ע מרן החיד"א הביא מה שכתב מהר"ר יהונתן דעת שאין ביהמ"ק חייבים לקבל פני הרב שהיא כקבלת פני השכינה זכר לחיוב ראייה בזמן הבית, וא"כ בזמן הזה היא יותר מזמן הבית. ולפי רבנו חננאל בסוגיין שכתב⁵ וז"ל: "אקשינן והא ברגל

¹ נאמר בתורה: "וְשִׂמְחַת בְּחַגְךָ אִתָּהּ וּבְנֶכְךָ וּבְתוֹךְךָ וּבְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֱלֻמִּינָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ" (דברים, טז, יד): לשון השולחן ערוך שעליו נסובים דברי הנתיבי עם: "חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד, הוא ואשתו ובניו וכל הנלוים אליו. כיצד משמחן, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים; והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו; וחייב להאכיל לגר, ליתום ולאֳלמנה עם שאר עניים". (שולחן ערוך, סימן תקכט). וכבר אמרו בגמרא (חגיגה ו.) שאף הנשים חייבות בשמחה, כלומר חייבות להביא לבית המקדש שלמי שמחה. השאגת אריה חידש שאף כשאין בית המקדש קיים נשים חייבות מהתורה במצות שמחה, כלומר שבעלה (!...) צריך לקנות לה בגדים ותכשיטים, כדברי השו"ע.

² וא"ר יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל שנאמר {ויקרא יא-ח} ובנבלתם לא תגעו" (ראש השנה טז:). [פירוש: הרי אין איסור לגעת בנבלה במשך השנה, כי אין איסור להיות טמאים, אלא פירוש הפסוק הוא שברגלים אסור לכל ישראל לגעת בנבלה כלומר עליהם להיות טהורים.].

³ לשון הרמב"ם: "כָּל יִשְׂרָאֵל מְזַהְרִין לְהִיּוֹת טְהוֹרִים בְּכָל רֶגֶל מִפְּנֵי שֶׁהֵם נְכוּנִים לְכַנֵּס בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹאכֹל קִדְשִׁים. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּתוֹרָה (ויקרא יא-ח) 'וּבְנַבְלָתָם לֹא תִגְעוּ' בְּרֶגֶל בְּלִבְד..."

⁴ לשון הרמב"ם שם: "...וְחַיִּב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רֵבּוֹ בְּרֶגֶל":

⁵ הגמרא במסכת סוכה (כז:): דנה על חיובו של אדם להקביל פני רבו ברגל לעומת החובה להישאר בבית, משום שעיקר מצות השמחה של אדם היא יחד עם בני ביתו. וכך אומרת הגמרא ת"ר מעשה בר' אלעאי שהלך להקביל פני ר' אליעזר רבו בלוד ברגל אמר לו: אלעאי אינך משובתי הרגל? שהיה ר' אליעזר אומר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל דכתיב {דברים יד-כ} 'ושמחת אתה וביתך'. איני והאמר ר' יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו

אמרינן, ואיך אתה אומר דבחדש ושבת איבעי ליה למיזל ופרקינן אם רבו במקום רחוק חייב להקבילו ברגל". א"כ חיוב קבלת פני רבו אם הוא עומד בעיר, הוא בכל שבת ובכל ור"ח, ורק כשהוא רחוק מספיק ברגל לחוד⁶".

ברגל שנא' {מלכים ב ד-כג} מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת מיחייב איניש לאקבולי אפי רביה! לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל ולא אתי ביומיה". תירצה הגמרא שאכן יש חיוב להקביל פני רבו ברגל אך זהו בתנאי שיכול האדם לחזור לביתו עוד באותו יום. אולם לרבנו חננאל היתה גירסא אחרת ולדעתו הקבלת פני רבו צריכה להיעשות בכל שבת, ראש חודש ורגל- תלוי במידת הריחוק של האדם מרבו.

6. כדאי להביא כאן את דברי המלבי"ם על הפסוק במלכים: "וַיֵּאמֶר מְדוּעַ אֶתְּ הִלַּכְתְּ אֵלָיו הַיּוֹם לֹא חֲדָשׁ וְלֹא שֶׁבֶת וְתֵאמַר שְׁלוֹם". וכך כותב המלבי"ם: "כי היה מנהגם ללכת אל איש האלהים בחדש ושבת שכמו שצוה ה' על העליה ברגל ללמד שם דרכי ה' מפי הכהנים ולהמשיך עליו שפע קדושה מהשוכן בבית הנבחר... רק שבזה"ז שהוא דבר שאי אפשר היו הולכים בחדש ושבת אצל הנביא שעליו ה' שוכן כדוגמת שישכון במקדש אל, וממנו ילמדו דרכי ה' ויקבלו שפע קדושה וברכה... וחכמינו זכרונם לברכה הוציאו מזה שחייב אדם לקבל פני רבו ברגל, כי בזמן הזה שאין מקדש יהיה קבלת פני רבו במקום עליה לרגל, והגם שבחדש ושבת אין חיוב כיון שאין בו חיוב עליה לרגל, במועד יש חיוב בדבר כיון שהתחייב לעלות לרגל, ומפסוק הזה למדנו שקבלת פני הרב הוא כמקבל פני שכינה במקדש".